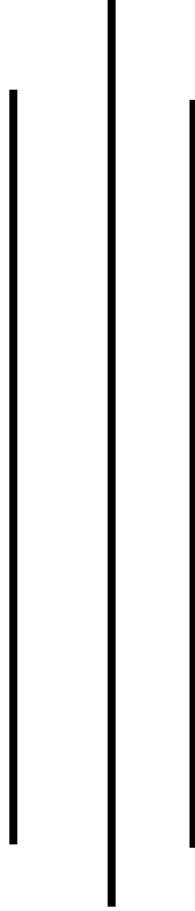

सत्रौँ गाउँसभामा गाउँपालिका अध्यक्ष श्री विश्वनाथ पौडेलद्वारा प्रस्तुत
आँधीखोला गाउँपालिकाको
आ.व. २०८२/०८३ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

आँधीखोला गाउँपालिका
गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय
कृषि, स्याङ्जा

मिति: २०८२ असार ६ गते

आँधीखोला गाउँपालिकाको सम्मानित सत्रौँ गाउँ सभामा उपस्थित सभाका उपाध्यक्ष ज्यू, सभा सदस्य ज्यूहरु, सभा सचिव ज्यू, कर्मचारी मित्रहरु र आँधीखोलावासी दाजुभाई दिदीबहिनी लगायत देश विदेशमा रहेर हामीलाई प्रत्यक्ष प्रशारण मार्फत सुनिरहनु देखिरहनु भएका सम्पूर्ण महानुभावहरु,

सर्वप्रथम,

नेपालको संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापनाको लागि अमूल्य जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने प्रातः स्मरणीय महान शहीदहरु प्रति श्रद्धा सुमन अर्पण गर्दछु । संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको आन्दोलनमा नेतृत्वदायी भुमिका निर्वाह गर्ने अग्रज महानुभावहरुप्रति सम्मान प्रकट गर्दछु ।

नेपालको संविधान २०७२ ले सुनिश्चित गरेका प्रावधान कार्यान्वयनमा लैजाँदै विक्रम २०७९ साल वैशाख ३० गते सम्पन्न स्थानीय तहको दोस्रो निर्वाचनबाट तपाईं हामीले आँधीखोला गाउँपालिकाको स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी बहन गरेको ३ वर्ष पूरा भईसकेको छ । आज आँधीखोलावासी आम समुदायको समुन्नति र प्रगतिको रेखांकन गर्न सम्मानित सत्रौँ सभामा उपस्थित भएर स्थानीय सरकारको नीति तथा कार्यक्रम बनाउने मात्र नभएर आफ्ना लागि आफैं कानून बनाई कार्यान्वयन गर्ने उच्चतम अभ्यासमा क्रियाशिल छौं । म राष्ट्रियता, लोकतन्त्र र जनजिविकाको आन्दोलनमा नेतृत्व गर्नुहुने आँधीखोलावासी अग्रज महानुभाव लगायत सिंगो राष्ट्रको अगुवाई गर्नु हुने नेतृत्व एवं व्यक्तित्वहरुलाई उच्च सम्मान सहित पुनः स्मरण गर्न चाहन्छु ।

“गाउँ गाउँमा सिंहदरवार घर आँगनमा सरकार” भन्ने नारालाई वास्तविकतामा सिंहदरवारमा रहेका अधिकार र जनजिविकाको सवालहरुलाई आम वर्ग र समुदायले अनुभूति गर्न सक्ने गरी स्थापित गराउने गहन जिम्मेवारी हामी माझ साझा चुनौतीको रुपमा रहेको छ । हाम्रो सिमित साधन र श्रोतबाट असिमित रुपमा रहेका जनआकांक्षालाई पुरा गर्ने चुनौतिलाई अवसरको रुपमा उपयोग गर्दै अगाडि बढ्नु हाम्रो प्रमुख लक्ष्य रहेको छ । संविधान प्रदत्त नागरिक सर्वोच्चता, जनतामा निहित रहेको वर्तमान संविधानको संरक्षण र सम्बर्धन गर्दै कार्यान्वयन गर्नु हाम्रो साझा दायित्व हो । शासकीय जिम्मेवारी पुरा गर्न सह-अस्तित्वमा आधारित संघीय, प्रादेशिक तथा स्थानीय तहसँगको समन्वयमा हामीले तय गरेको कानुनी, राजनीतिक र सामाजिक आकांक्षालाई समेत टेवा पुर्याउने दायित्व हामी सामू रहेको छ । साथै जस अपजसको साझा जिम्मेवारी समेत हामी सबैको रहने छ ।

प्रस्तावित नीति तथा कार्यक्रम आँधीखोलाको आवश्यकता, स्थानीय जनताको चाहाना र हाम्रो सामर्थ्यमा आधारित छन् भन्ने हाम्रो सामुहिक प्रतिबद्धता हो । नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन २०७४, अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४ संघीय सरकार र प्रदेश सरकारका नीति, कानून, मापदण्ड, तिन वटै तहका आवधिक विकास योजना, गाउँपालिकाको मध्यमकालीन खर्च संरचना, पालिकको स्रोत साधनको अवस्था तथा स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७९ ले मार्गदर्शन गरेका विषयलाई मुख्य आधार बनाएर नीति तथा कार्यक्रम तय

गरिएको छ। सहभागितामूलक योजना तर्जुमा प्रकृयाको अवधारणा अनुरूप गाउँ बस्ती, टोल हुँदै वडा समिति र विषयगत समितिका बैठक, राजनीतिक दल, शिक्षक, विद्यार्थी, कृषक, समाजसेवी, आम बुद्धिजीवी, विषय-विज्ञ सहितको छलफल र अन्तरक्रियाबाट प्राप्त सुझावको आधारमा संघीय र प्रादेशिक सरकारका लक्ष्य र उद्देश्य तथा राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय स्तरमा राज्यपक्ष भएका सन्धि सम्झौता लगायतका विषयलाई समेत आत्मसात गरी आ. व. २०८२/०८३ को लागि वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम तय गरिएको छ ।

“कृषि, पर्यटन, समुन्नत आँधीखोलाको आधार, सेवा विकास सुशासन र सम्वृद्धि नै हाम्रो कार्यभार” भन्ने परिकल्पनालाई सार्थक बनाउन प्रस्तावित नीति तथा कार्यक्रमले हाम्रो राष्ट्रिय अभियान “सुखी नेपाली सम्वृद्ध नेपाल” निर्माणमा महत्वपूर्ण भुमिका निर्वाह गर्नेछ ।

सम्मानित सत्रौँ गाउँ सभासम्म आईपुग्दा विगतका योजना तथा कार्यक्रमले हामीलाई एउटा समुन्नत आँधीखोला निर्माणमा आधारहरू प्रशस्त गरेको छ। जसबाट आधारभुत आधारशिला समेत खडा भएको विभिन्न मानकहरूले संस्थागत गरिसकेका छन् । प्रस्तावित नीति तथा कार्यक्रममा क्रमागत आयोजनालाई निरन्तरता दिईएको छ। आम जनसमुदाय, संघ, संस्था र राजनीतिक दलहरूको माग र सुझाव बमोजिम कृषि, शिक्षा, स्वास्थ्य, पर्यटन र रोजगारीलाई प्राथमिकतामा राखेर नीति तथा कार्यक्रम तय गर्नु र सो बमोजिमको पर्याप्त स्रोतको प्रवन्ध गर्नु हाम्रो अर्जुनदृष्टि हो। आम समुदायको अपेक्षा, माग र चाहाना समेत रहेका विषयमा हामीलाई प्रत्यक्ष संवाद, भेटघाट, अन्तरक्रिया, टेलिफोन, ईमेल, मेसेन्जर वा अन्य माध्यमबाट प्राप्त महत्वपूर्ण सुझाव प्रदान गर्नु हुने सबै प्रति हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दै उक्त सुझावहरू समेतलाई आत्मसाथ गर्दै आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ का वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम यो सम्मानित सभा समक्ष प्रस्तुत गर्न पाउँदा आफूलाई गौरवान्वित महशुस गरेको छु ।

आदरणीय गाउँसभा सदस्य ज्युहरू,

अब म सत्रौँ गाउँसभामा प्रस्तुत आगामी आ.व. २०८२।०८३ को नीति तथा कार्यक्रमहरू निर्माण गर्नका लागि “कृषि, पर्यटन समुन्नत आँधीखोला गाउँपालिकाको आधार, सेवा, विकास, सुशासन र सम्वृद्धि नै हाम्रो कार्यभार” भन्ने मूल नारालाई आत्मसात गर्दै सम्वृद्धि तर्फको यात्रालाई अगाडि बढाउने सोचका साथ निम्न क्षेत्रगत नीतिहरू जारी गरिएको व्यहोरा प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

स्पष्टोक्ति

निम्न उल्लेखित क्षेत्रगत नीतिहरू गाउँपालिकाले सञ्चालन गर्दा कार्यक्रम कार्यतालिका बनाई कार्यान्वयन गर्नेछ। गाउँपालिकाको आर्थिक र सामाजिक विकासको क्षेत्रमा मार्गदर्शनको रूपमा रहेका यी क्षेत्रगत नीतिहरू गाउँपालिकाको आन्तरिक एवं बाह्य स्रोतको पर्याप्तताको आधारमा क्रमशः कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ।

“हाम्रो परिकल्पना, समुन्नत पालिकाको स्थापना” भन्ने परिकल्पनालाई सार्थक तुल्याउन तपशिल बमोजिमका क्षेत्रगत नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

क. आर्थिक विकास

१. कृषि

- कृषि क्षेत्रमा कृषकको जीवनस्तरलाई समुन्नत बनाउनको लागि कृषिजन्य उत्पादन, उत्पादकत्व वृद्धि, विविधिकरण, आधुनिकीकरण, यान्त्रिकीकरण, व्यवसायीकरण एवम् बजारीकरणको स्पष्ट मार्गचित्र तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ । उत्पादन देखि बजारीकरण सम्मको चक्रिय कृषि सुधार कार्ययोजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ । जसका लागि “उत्पादनमा यान्त्रीकरण सहकारी मार्फत बजारीकरण” कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- कृषि अनुदानको प्रभावकारी वितरणले कृषिजन्य वस्तुको उत्पादन वृद्धि गर्न कृषि अनुदानलाई उत्पादनमा आधारित अनुदान बनाइनेछ र कृषिमा दिइने अनुदान प्रणालीलाई व्यवस्थित, पारदर्शी र कृषक मैत्री बनाउने नीति अवलम्बन गरिनेछ । कृषि विकास सम्बन्धी कार्यक्रम मार्फत उत्पादन, आयआर्जन र रोजगारी प्रवर्द्धनमा टेवा पुर्‍याइनेछ ।
- कृषि उत्पादनमा आधुनिक प्रविधिको प्रयोगलाई प्रोत्साहित गर्दै कृषियोग्य भूमिको संरक्षण, बाँझो जग्गाको सदुपयोग एवम् साझेदारीमा छरिएर रहेका कृषि भूमिको एकीकरण गरी सामूहिक खेती र सहकारी खेतीको प्रवर्द्धन गर्न प्रयत्न गरिनेछ ।
- आँधीखोलाको पहिचान, सुन्तला र कागती अभियान अन्तर्गत स्थायी रूपमा आँधीखोला भन्दा बाहिर रहेर पनि आफ्नो पूर्वोत्ती थातथलोमा बहुवर्षिय फलफूल खेती गर्न चाहने कृषकहरुको लागि फलफूल खेती लगायत कृषिजन्य व्यवसायमा आवद्ध गर्न “मेरो बिदा मेरो गाउँलाई” अभियान कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । जस अन्तर्गत अमिलो जातका फलफूलको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्न भूगोल सुहाउँदो नयाँ तथा पुराना बगैँचाहरु सुदृढीकरण गुणस्तरीय बिरुवा रोपण कार्यलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरिनेछ ।
- उत्पादन चक्र सुरु हुनुपूर्व नै आधारभूत कृषि उपजको उत्पादनको न्यूनतम समर्थन मुल्य तोकिनेछ एवम् व्यावसायिक उत्पादकसँग अग्रिम खरिद सम्झौता (Advance Contract farming) गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- किसान सूचीकरण कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ । किसान परीचयपत्रलाई कृषि क्षेत्रमा प्रदान गरीने सेवा सहूलियतसँग आवद्ध गरिनेछ । कृषि क्षेत्रका सेवासुविधा तथा सहूलियतलाई डिजिटलाईजेसन गरी सर्वसुलभ र पारदर्शी बनाइनेछ । साना तथा बिपन्न किसान लक्षित कार्यक्रम कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
- सिँचाई सुविधा नपुगेका कृषि भूमिमा साना सिँचाईको प्रबन्ध मिलाइनेछ । कृषियोग्य भूमिमा वर्षै भरि दिगो एवम् भरपर्दो सिँचाई सुविधा उपलब्ध गराउन पूर्वाधार निर्माण र वितरण प्रणाली सुदृढ गरिनेछ ।

- माटोको अम्लीय, क्षारियपन तथा विविध सुष्म तत्वहरूको मात्रा परीक्षण गरी माटो सुधारको लागि सामाग्री तथा प्रविधि हस्तान्तरण गरीनेछ साथै रोग किराको पहिचान गर्ने र तिनको निवारणको लागि बाली शिविर तथा ल्याब सञ्चालनलाई निरन्तरता दिइनेछ।
- रैथाने बालीको उत्पादन तथा उपभोगलाई पोषणको अभिन्न अङ्गको रूपमा अधि बढाइनेछ साथै स्थानीय बालीको उत्पादन र पोषणयुक्त, गुणस्तरयुक्त खाद्यान्न बालीको खेती विस्तार गरी व्यवसायीकरण गर्दै लगिनेछ।
- प्राङ्गारिक कृषि उत्पादन र उपयोगलाई प्रबर्द्धन गर्न प्राङ्गारिक मलको उत्पादनमा जोड दिदै प्राङ्गारिक कृषि उत्पादन, सोको प्रमाणीकरण तथा BRANDING गर्न प्रयत्न गरिनेछ। साथै कृषिमा आधारित उद्यम र उद्यमशिलताको प्रबर्द्धन गर्ने “कृषक प्रोत्साहन” कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- आँधीखोला कोशेली घर स्थापना र सञ्चालन गरी कृषकका उत्पादनहरू बिक्रीको प्रवन्ध गरिनेछ।
- आन्तरिक उत्पादन बढाई आयात प्रतिस्थापन र निर्यात वृद्धि गर्न, सहकारी र समुदायको साझेदारीमा “उत्पादन र रोजगारीका लागि साझेदारी” कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- कृषकको खेत बारीमा उब्जेका कृषि उपजहरूलाई हरेक वडामा संकलन केन्द्र बनाई सहकारीसँगको साझेदारीमा बजारीकरणको व्यवस्था मिलाइनेछ।
- विपद् तथा महामारीजन्य रोग तथा प्रकोपबाट उत्पन्न हुने जोखिम न्यूनीकरणका लागि आकस्मिक बालि उपचार शिविर कार्यक्रम सञ्चालन गरी कृषि उपजको संरक्षण गरिनेछ।
- अकबरे खुर्सानी, केरा, कुरीलो, सुन्तला, किवी, सिप्लिकान र कफी कागती लगायत बजारमा माग बढी भएका तरकारी तथा फलफूल नर्सरी निर्माण गरी बेर्ना उत्पादन, वितरण र ब्यवसायिक खेतीका लागि उत्प्रेरित गरिनेछ।
- स्थानीय जडीबुटीको पहिचान गरी संकलन, उत्पादन, प्रशोधन, प्रबर्द्धन तथा बजारीकरण गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ।
- बाँदर नियन्त्रण कार्यलाई विशेष प्राथमिकताका साथ सम्भावित प्रयासहरू गरिने छ।
- बहुउपयोगी गुण भएको मह उत्पादन गर्न मौरी तथा पुष्प व्यवसाय प्रबर्द्धन गर्न कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।
- उत्पादित तरकारी तथा फलफूललाई कोल्ड स्टोरमा भण्डारण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ।
- कृषिजन्य बालीमा हावाहुरी, असिना, बाढी, पहिरो, आगजनी जस्ता विपदबाट हुने क्षतिलाई न्युनीकरण गर्नका निमित्त विपद व्यवस्थापन कोषद्वारा राहत प्रदान कार्यक्रम संचालनमा ल्याइनेछ।
- विभिन्न कारणले खेती नगरेको र बाझो जमिनको उपयोग गर्न साझेदार निकायको सहकार्यमा भूमि बैङ्क मार्फत ब्यवसायिक खेती गर्न चाहानेहरूका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ।

२. पशु सेवा

- पशुपंक्षी उपचार तथा परामर्श सेवालाई निरन्तरता दिई आपतकालीन पशुपंक्षीजन्य रोग निदानका लागि आवश्यकता अनुसार आधारभुत प्रयोगशाला सेवा संचालन गरिनेछ।
- पशुपंक्षी तथा मत्स्यपालनको समस्या समाधान गर्न स्थलगत रूपमा पशु स्वास्थ्य शिविर, मागमा आधारित तालिम संचालन तथा विभिन्न पशुपंक्षी दिवस संम्वन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।
- दुध उत्पादन गर्ने कृषकलाई उत्पादन तथा उप-उत्पादनहरूलाई प्रोत्साहन गर्न उत्पादनमा आधारित अनुदानको व्यवस्था मिलाइने छ।
- मासु र अण्डामा आत्मनिर्भर बनाउन लोकल कुखुराको चल्ला वितरण, बाखा पकेट विकास कार्यक्रम अन्तर्गत स्वस्थ र स्वच्छ मासु उत्पादन, उपभोग र व्यवस्थापनको लागि मासु पसल सुधार गरी अभिलेखीकरण गरिनेछ।
- पशुपंक्षी उपजको सुरक्षित भण्डारण तथा व्यवस्थित बजारीकरणका लागि डेरी, दुग्ध चिस्यान केन्द्र स्थापना तथा संचालन गरी आधुनिकीकरण, व्यवसायीकरण, यान्त्रिकीकरण, औद्योगिकीकरण, विविधिकरण र बजारीकरण गर्न सार्वजनिक, निजी तथा सहकारी क्षेत्रसँगको समन्वय तथा सहकार्यलाई प्राथमिकता दिइनेछ।
- गण्डकी प्रदेशसँगको सहकार्यमा पशुपंक्षी खोप सेवा विस्तारलाई निरन्तरता दिइनेछ। पशुपंक्षीबाट मानवमा सर्ने जुनोतिक र महामारीजन्य रोगहरूको रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि उपयुक्त पशु स्वास्थ्य रणनीति अवलम्बन गरिनेछ।
- पशुपंक्षीको तथ्याङ्क अद्यावधिक कार्य र उन्नत पशु नस्ल सुधार कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।
- पशुहरूबाट पुर्णरूपले उत्पादन लिनको लागि कृषकहरूको सहलगानीमा गोठ, खोर, भकारो तथा मलखाद सुधार कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।
- उत्पादन लागत कम हुने गरी पशुजन्य उत्पादन वृद्धि गर्न भौगोलिक वातावरण अनुसार फस्टाउन सक्ने उन्नत जातका भुई तथा डाले घाँस उत्पादनमा जोड दिइनेछ।
- बिपन्न वर्गका किसान लक्षित कृषक सम्मान कार्यक्रम कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।
- पशुपंक्षी क्षेत्रमा जैविक विविधता संरक्षण संवर्द्धन तथा उपयोग गर्दै रैथाने पशुपंक्षीको संरक्षण र विस्तार गरी व्यवसायीकरण गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ।
- रैथाने असला माछाको सम्भाव्यता अध्ययन गर्दै प्राकृतिक तथा कृत्रिम जलाशयमा माछाको भुरा छोड्ने कार्यलाई निरन्तरता दिई मत्स्यपालक कृषकलाई प्रोत्साहन गर्न कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।

३. सिँचाई

- खेतीयोग्य उर्वर जग्गामा उत्पादकत्व वृद्धिमा सहयोग पुर्याउन साना सिँचाई कार्यक्रमलाई विशेष प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाइने छ। ठूला र मझौला प्रकृतिका सिँचाई आयोजनालाई तहगत सरकारको सहलगानीमा संचालन गरिनेछ।
- तरकारी, फलफुल र परम्परागत बालीमा विद्यमान सिँचाई प्रणालीबाट सिंचित गर्ने प्रबन्ध मिलाइनेछ।

- परम्परागत कुलाहरुलाई नगद सहभागीतामा मर्मत तथा संभार गरी प्रयोगमा ल्याई कृषि उत्पादन तथा उत्पादकत्व बढाउन जोड दिईनेछ ।
- हिउदे सिँचाईलाई प्रबर्द्धन गर्न आवश्यक बोरिङ्ग तथा लिफ्टिङ्ग सिचाई प्रणालीको प्रयोगमा जोड दिई सिँचाईको प्रबन्ध गरिनेछ ।

४. सहकारी

- आर्थिक विकासका लागि सहकारी एक उपयुक्त माध्यम हो भन्ने स्थापित मूल्य मान्यतालाई अभिवृद्धि गर्दै लगिनेछ ।
- सहकारीका आधारभूत मूल्य मान्यताका आधारमा सहकारी संचालन गर्न सहकारीलाई अनुगमन तथा नियमन गर्दै सदस्य केन्द्रित सहकारी निर्माण र संचालनमा जोड दिईनेछ ।
- सहकारी संस्था सँगको समन्वय र सहकार्यमा क्षमता विकास र संस्थागत विकासका कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- विषयगत सहकारी संस्थासँग सहकार्य गरी व्यवसायिक किसानलाई उद्यमशीलताको विकासका लागि कृषि उन्मुख तथा उत्पादनमुलक सहकारी संस्थालाई प्रबर्द्धन गर्न पहल गरिनेछ ।
- महिला उद्यमीको विकास गर्न लैंगिक समानता तथा सशक्तिकरणमार्फत महिला विकासका लागि महिला सहकारी संस्थाको प्रबर्द्धनमा विशेष जोड दिईनेछ ।
- सहकारी संस्थामा वित्तीय सुशासनलाई जोड दिँदै अभिलेख प्रणालीलाई सुदृढिकरण गर्न सबै कारोबारलाई प्रविधिमैत्री बनाईनेछ ।

५. उद्योग वाणिज्य र आपूर्ति

- दिगो विकास सम्बन्धी पहिलो लक्ष्य हासिल गर्न सघाउ पुग्ने गरी गरीबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम अन्तर्गत स्थानीय स्रोत, साधन, श्रम, सीप र प्रविधिको उपयोग गर्दै आय आर्जनका क्रियाकलाप मार्फत स्वरोजगारका अवसर सिर्जना गरिनेछ ।
- "आँधीखोला गाउँपालिका हाम्रो स्वाभिमान, विदेश गएका युवाहरु गाउँ फर्क अभियान" अन्तर्गत सेवा निवृत्त ब्याक्ति लक्षित गरी स्थानीय स्तरमा घरेलु उद्योग, लघु उद्योग लगायतका उद्योग, व्यवसाय सञ्चालन गर्ने व्यक्तिलाई सेवा शुरु पूर्व आवश्यक भौतिक निर्माणमा प्रोत्साहन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- उत्पादनको उत्पादकत्व र बजारमा प्रतिस्पर्धा वृद्धि गर्नको लागि समूहमा प्रविधि हस्तान्तरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । सम्पूर्ण व्यवसायीलाई एकिकृत र वर्गीकृत गरी व्यवसायिक क्षमता र दक्षता विकासका कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

- स्थानीय स्तरमा उत्पादित वस्तु तथा सेवाको बजारीकरणलाई टेवा पुग्ने खालका क्रियाकलाप सञ्चालन गर्न जोड दिईनेछ। उद्योग ग्राम तथा कृषिजन्य उद्योग स्थापना गर्न प्रयत्न गरिनेछ।
- गुणस्तरहीन एवं म्याद नाघेका वस्तुको विक्री वितरण रोक्न, एकाधिकार र कृत्रिम अभावको स्थिति रहन नदिन प्रभावकारी नियमन तथा अनुगमन गरी उपभोक्ता हित संरक्षणका लागि बजार अनुगमनलाई प्रभावकारी बनाईनेछ।
- मसला बाली (अदुवा, मरिच, टिमुर, खुर्सानी, बेसार) लगायत उत्पादनको प्रशोधन मार्फत उद्योगको रूपमा विकास गरी आयात प्रतिस्थापन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ।
- परम्परादेखि विभिन्न जाति तथा समुदायको मुख्य पेशाको रूपमा रहेको आरन, टेलरिङ, सिकर्मी, डकर्मी, कालीगढ जस्ता परम्परागत व्यवसायलाई आधुनिकीकरण र व्यवसायीकरण गरी घरेलु उद्योगको रूपमा प्रवर्द्धन गरिनेछ।
- निजी क्षेत्रको सहभागितामा विकास निर्माणको अभियानलाई प्रभावकारी बनाउनका लागि वडा समिति मार्फत संस्थागत संरचना निर्माण गरी मुख्य मुख्य बजार क्षेत्रको केन्द्रमा व्यापार तथा व्यवसाय प्रवर्द्धन गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ।

६. पर्यटन र संस्कृति

- पर्यटनसँग सम्बन्धित क्रियाकलापहरुको समग्र नीतिगत व्यवस्थापन तथा प्रवर्द्धन गर्न पालिकास्तरीय पर्यटन विकास समिति गठन प्रकृया अगाडि बढाईनेछ।
- अन्धाअन्धी र श्रवणकुमार क्षेत्रको विकास, प्रचारप्रसार तथा प्रवर्द्धनलाई टेवा पुर्याउन धार्मिक पर्यटनको माध्यम मार्फत आँधीखोलाको पहिचान अन्तराष्ट्रिय जगतमा स्थापित गर्न पहल गरिनेछ।
- गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका मुख्य पर्यटकीय केन्द्रको अन्तरसम्बन्धलाई मजबुत बनाउन सेतिदोभान - आग्री गुफा — भुद्रुमपोला - म्हाँजु भन्ज्याङ्ग — हिलेथाप्ले — सिरुवारी - गोरुजुरे - डहरे देउराली - अन्धाअन्धी — जुम्लीठाना - श्रवणकुमार - पञ्चासे - कालाभैरव कोट - नेपाले - तपस्वी कुटी - चुले शिद्ध गुफा हुँदै पुनः सेतिदोभान जोड्ने चक्रिय पदमार्ग निर्माण गरी नयाँ गन्तव्यको पर्यटन क्षेत्रको हवको रूपमा विकास गरिदैछ।
- फूलवारी झरना तथा ठूली सानी झरनालाई क्यानोयीड तथा रक कलाईम्बिङ्ग लगायत साहासिक खेलको प्रवर्धन गर्न सम्बन्धित निकाय सँग सहकार्य गरिनेछ। पर्यटनलाई रोजगारीसँग आवद्ध गर्न सबै सरोकारवालासँग समन्वय गर्न पहल गरिनेछ।
- प्रसिद्ध धार्मिक क्षेत्रमा पर्यटन प्रवर्धनका लागि स्थानीय समुदायमा प्रचलनमा रहेका जात्रा, महोत्सव, मान्यतामा आधारित रहेर स्थानीय संस्कृतिको जगेर्ना गर्न धार्मिक पर्यटकीय क्षेत्र लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

- स्थानीय स्तरमा लघु उद्यमीबाट निर्मित तथा उत्पादित सामग्री विक्री वितरणका लागि वडा नं १ को म्हाँजु भञ्ज्याङमा कोसेली घर सञ्चालनमा ल्याइनेछ।
- स्थानीय भाषा, साहित्य, कला, संस्कृति र सम्पदाको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्दै धार्मिक पर्यटनमा जोड दिइनेछ। पर्यटकीय स्थानको राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय क्षेत्रमा पहिचान गरी पर्यटन प्रबर्द्धनलाई व्यवस्थित बनाइनेछ।
- नेपालको पहिलो ग्रामीण पर्यटकीय गाउँ सिरुवारी सामुदायिक होमस्टेलाई घरबास पाठशालाको रूपमा विकास गर्न समन्वयात्मक भूमिका निर्वाह गरिनेछ। नयाँ स्थानमा होमस्टेको विस्तार गर्दै लैजाने नीति लिइनेछ।
- पर्यटन मार्गको निर्माण तथा ऐतिहासिक र परम्परागत रूपमा रहेका मठ, मन्दिर, गुफा, कोट लगायतका सम्पदाको संरक्षण र सम्बर्द्धन गरी पर्यटकीय गन्तव्यको रूपमा विकास गरिनेछ।
- स्थानीय स्तरमा प्रसिद्धिमा रहेका चाडपर्व लक्षित गरि अधिकारक्षेत्र अन्तर्गत सार्वजनिक विदाको प्रवन्ध गरिनेछ।

ख. सामाजिक विकास क्षेत्र

१. शिक्षा

- विद्यालयको सेवा क्षेत्र निर्धारण गरी माध्यमिक विद्यालयलाई लिडर विद्यालयका रूपमा र दुरीका आधारमा नजिक रहेका आधारभूत विद्यालयलाई फिडर विद्यालयका रूपमा विकास गरिनेछ।
- लिडर विद्यालयको संस्थागत क्षमता विकास गरी फिडर विद्यालयको अतिरिक्त क्रियाकलाप, त्रैमासिक तथा वार्षिक परीक्षा एवं नतिजा प्रकाशन लगायतका शैक्षिक कार्यक्रमहरू क्रमशः लिडर विद्यालय स्तरीय बनाइनेछ।
- विद्यार्थी संख्या, भौगोलिक अवस्था, सामाजिक महत्व, प्रविधि र सामर्थ्यता समेतको आधारमा मेघा विद्यालय सञ्चालनको आधार तयार गर्दै यातायात व्यवस्थापन, छात्रावास भवन निर्माण, प्रविधि जडान लगायतका कार्यलाई प्राथमिकताको आधारमा कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ।
- मुख्य पाठ्यक्रमका ५ विषयहरू अंग्रेजी, गणित, विज्ञान, नेपाली र सामाजिक विषयका साथै अतिरिक्त क्रियाकलाप, अभिभावक विद्यालय सम्बन्ध, परीक्षा सञ्चालन र विद्यालय व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधिहरू निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।
- परीक्षा प्रकृयालाई व्यवस्थित, मर्यादित बनाउन कक्षा १-१२ मा एउटै प्रश्नपत्र मार्फत परीक्षा सञ्चालन गरिनेछ।
- सूचना तथा सञ्चार प्रविधिलाई शिक्षण सिकाई प्रक्रियाको अभिन्न अंगका रूपमा एकीकृत गर्दै शिक्षालाई प्रविधिमैत्री व्यवहारिक र नतिजामूलक बनाउन विद्यालयहरूका कक्षा कोठा डिजिटलाइज्ड गरिनेछ।
- सम्पूर्ण बालबालिकालाई लक्षित गरि बालमैत्री विद्यालय शिक्षा कार्यक्रम अन्तर्गत “एक विद्यार्थी एक डेस्क” अवधारणा कार्यान्वयन गरिनेछ।

- विद्यालयहरूमा रहेका विज्ञान प्रयोगशालाका सामग्रीहरू अवलोकन गरी बास्तविक पाठसंग मेलखाने र शिक्षण सिकाइमा प्रत्यक्ष प्रयोग हुने सामग्रीहरूको माग संकलन गरी विद्यालय विज्ञान प्रयोगशाला सुदृढीकरण कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ।
- शिक्षकका वास्तविक समस्या समाधान गर्न तथा समयानुकूल शिक्षा प्रदान गर्न मागमा आधारित तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- शिक्षाको गुणात्मक विकासका लागि विषयगत विज्ञ शिक्षक रोष्टर तयार गरि सुपरिवेक्षण र पृष्ठपोषणको काम गरिनेछ।
- शिक्षा क्षेत्रमा सकारात्मक, गुणात्मक, नतिजामूलक परिवर्तन गर्न विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर सुधार कार्यक्रम अन्तर्गत “अध्यक्ष शैक्षिक सुधार कार्यक्रम”लाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ।
- “हाम्रो विद्यालय, राम्रो विद्यालय” निर्माणका निमित्त सम्बन्धित विद्यालय, अभिभावक तथा सरोकारवालाहरूलाई स्वम् जिम्मेवार बनाउन प्रयत्न गरिनेछ।
- विद्यालयलाई Junk Food (पत्रुखाना) निषेधित क्षेत्रको रूपमा विकास गर्दै दिवा खाजा कार्यक्रम अन्तर्गत स्थानीय खाद्य बस्तुहरू प्रयोग गरी बाल पोषण तथा बाल स्वास्थ्यमा सुधार गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ।
- विद्यार्थीका वास्तविक समस्या पत्ता लगाई समाधान गर्न “विद्यार्थी संग अध्यक्ष कार्यक्रम” सञ्चालन गरिनेछ।
- विद्यालय भवन छात्रावास, शौचालय निर्माण, सुरक्षित घेराबार, स्वच्छ खानेपानी, सुरक्षित खेलमैदान, फूलबारी, करेसावारी बगैँचा निर्माण जस्ता कार्यलाई विशेष जोड दिइनेछ।
- छात्राहरूका लागि गुणस्तरीय सेनिटरी प्याडको निःशुल्क वितरण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिंदै “उपाध्यक्षसँग किशोरी शिक्षा कार्यक्रम” सञ्चालन गरिनेछ।
- विद्यालयमा विद्यार्थीहरूको पहुँच तथा विद्यार्थी संख्या समेतको आधारमा आवश्यक मापदण्ड निर्माण गरी विद्यालयको नक्साङ्कन, समायोजन तथा एकीकरण, स्थगन, दरबन्दी मिलान गरी विद्यालय व्यवस्थापन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ।
- विद्यालयहरूको शैक्षिक गुणस्तर सुदृढीकरण गर्न तथा स्वच्छ, मर्यादित र भय रहित वातावरणमा परीक्षा सञ्चालन गर्न वडा शिक्षा समितिलाई जिम्मेवार बनाइनेछ।
- अभिभावक शिक्षा कार्यक्रमका माध्यमबाट असल विद्यालय समुदाय सम्बन्ध विकास गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- सम्पूर्ण विद्यालयमा योग्य, सक्षम, प्रतिस्पर्धी तथा व्यवसायिक शिक्षकको व्यवस्थापन गर्दै उत्प्रेरणा, पेशागत नैतिकता तथा सक्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ। शिक्षकको कार्यसम्पादनलाई विद्यार्थीको सिकाइ उपलब्धीसँग जोडिनेछ।
- सेवा निवृत्त शिक्षक, बढुवा शिक्षक र आधारभूत तह परीक्षा एवम् एस.ई.ई.मा उत्कृष्ट जिपिए हाँसिल गराउन सफल शिक्षक, विद्यार्थी र विद्यालयलाई उचित सम्मान तथा पुरस्कारको व्यवस्था गरिनेछ।
- विद्यालयको शैक्षिक एवम् भौतिक विकासका सुचकाङ्कहरू तयार गरी प्र. अ. सँग कार्यसम्पादन सम्झौता गरी प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ।

- बाल विकास सहजकर्ताको क्षमता विकास तालिम सञ्चालन गरिनेछ।
- अनलाइनमा आधारित "एकीकृत शैक्षिक सूचना व्यवस्थापन प्रणाली" लाई विद्यालयहरूको सम्पूर्ण क्रियाकलापमा आवद्ध गराउने कार्यक्रमलाई निरन्तरता र सुदृढीकरणका साथ सबलीकरण गरिनेछ।
- विद्यालयहरूको पठनपाठन एवम् परीक्षा प्रणालीमा एकरूपता कायम गर्नका लागि विषयगत समितिलाई थप क्रियाशिल तुल्याउदै पालिकास्तरको शैक्षिक कार्यपत्रो तयार गरी लागू गरिनेछ।
- गुरुकुल वेद विद्याश्रमलाई थप सहयोग गरी सनातन हिन्दु धर्मको संरक्षण, संवर्द्धन र आध्यात्मिक एवम् बौद्धिक ज्ञान केन्द्रको रूपमा विकास गरिनेछ।
- नेतृत्व एवम् व्यवस्थापकीय क्षमता, योग्यता र ज्येष्ठताको आधारमा खुला प्रतिस्पर्धा मार्फत प्रधानाध्यापक छनौट गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ।
- महिनाको अन्तिम शुक्रवारलाई "हेप्पी फ्राई डे" को रूपमा अवलम्बन गरी विद्यार्थीको व्यावहारिक सिप र क्षमता विकासका क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरिनेछ।
- विद्यालयतहमा अध्ययनरत विद्यार्थीलाई उद्यमशीलता, नैतिकता, श्रमको सम्मान, आत्म अनुशासन सामाजिक भावना, वृत्ति विकास र मर्यादा कायम गर्ने जस्ता पक्षहरूको विकासका लागि ज्ञान, सीप र अनुभव हस्तान्तरण तथा आदानप्रदानको लागि विद्यार्थीसँग विज्ञ कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- विद्यार्थीको ज्ञान,सीप र क्षमता विकासका लागि पालिका, विद्यालय र क्लव स्तरिय खेल, संगीत साहित्य, कला, संस्कृति संरक्षण र क्षमता विकासका क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरिनेछ।
- शिक्षकहरूको पदस्थापना, करार सेवामा पदपूर्ति एवम् सरुवा प्रणालीलाई निशपक्ष, पारदर्शी र व्यवस्थित तुल्याउनका लागि पालिकास्तरको मापदण्ड तथा कार्यविधी तर्जुमा गरी एकरूपता कायम गरिनेछ।
- सम्पूर्ण विद्यालयको विविध गतिविधि झल्कने बार्षिक शैक्षिक बुलेटिन प्रकाशन गरिनेछ।
- विद्यार्थीहरूका लागि "पढ्दै रमाउँदै, सीप सिक्दै कमाउँदै कार्यक्रम" सञ्चालन गरिनेछ।
- Room to Read साक्षरता कार्यक्रमलाई प्रभावकारी र थप विस्तार गर्दै संचालन गरिनेछ।
- हाल लागू भएको स्थानीय पाठ्यक्रमको साथै कम्प्युटर शिक्षालाई थप प्रभावकारी रूपमा निरन्तर संचालन गरिनेछ।
- बाल विकास केन्द्रका बालशिक्षक, विद्यालय सहायक कर्मचारी र विद्यालय सहयोगी कर्मचारीहरूलाई नेपाल सरकारले तोकेको न्यूनतम मासिक पारिश्रमीकमा नपुग हुने रकम पालिकाको तर्फबाट प्रोत्साहन स्वरूप प्रदान गरिने कार्यलाई निरन्तरता प्रदान गरिनेछ।
- शैक्षिक गुणस्तर सुदृढीकरण अभियानलाई प्रभावकारी बनाउन विद्यालयका शिक्षकहरूलाई विषयगत तालिम, ICT सम्बन्धी तालिम संचालन गरिनेछ।
- विद्यालय अनुगमन, निरीक्षण तथा सुपरीवेक्षणलाई प्रभावकारी बनाउन गाउँपालिका स्तरीय अनुगमन समिति गठन एवम् परिचालन गरिनेछ।
- बालबालिकाहरूलाई विद्यालय ल्याउँ, टिकाउ र सिकाउँ भन्ने कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाई कम्तीमा माध्यामिक तह सम्मको शिक्षा पुरा गर्ने वातावरण सिर्जना गरिनेछ।
- विद्यार्थीको सिकाई उपलब्धीलाई प्रभावकारी बनाउनका लागि दुर्त सिकाई आपुरण कार्यक्रमलाई

विशेष कार्यक्रमको रूपमा सञ्चालन गरिनेछ।

- पाठ्यपुस्तक, छात्रवृत्ति, विद्यालय सञ्चालन तथा व्यवस्थापन अनुदान, कार्यसम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन तथा शैक्षिक गुणस्तर सुदृढीकरण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।
- विभिन्न पेशामा आवद्ध पेशागत सिप हाँसिल गरेका तर प्रमाणीकरण हुन नसकेका जनशक्तिहरुको प्राविधिक तथा ब्यसायिक सीप परीक्षण गर्ने ब्यवस्था मिलाइनेछ।

२. स्वास्थ्य

- नागरिकको आधारभूत स्वास्थ्य आवश्यकता पूर्तिका लागि सुलभ रूपमा निःशुल्क उपलब्ध हुने प्रबर्द्धनात्मक, प्रतिकारात्मक, निदानात्मक र उपचारात्मक सेवाहरुलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालनमा जोड दिइनेछ।
- खोप, नवजात शिशु तथा बालरोग, पोषण, गर्भवती, सुत्केरी, परिवार नियोजन, गर्भपतन तथा प्रजनन स्वास्थ्य, किशोरावस्था मैत्री सेवालाई नियमित कार्यक्रममा थप कार्यक्रम समावेश गर्दै आधारभूत स्वास्थ्य सेवाको पहुँच स्थापित गराउन प्रयत्न गरिनेछ।
- १० देखि १९ वर्षका किशोरीमा रक्तअल्पताको स्क्रिनिङ्ग कार्यक्रम संचालन गरी अवस्था पहिचान र उपचारको व्यवस्थापन गरिनेछ।
- नेपालमा बढ्दै गईरहेको नसर्ने रोगको रोकथामका लागि समुदाय स्तरमा ३० वर्ष माथिका नागरिकको स्क्रिनिङ्ग र उपचारलाई प्राथमिकता दिइनेछ।
- आत्महत्या र बढ्दै गइरहेको मानसिक रोगलाई न्यूनीकरण र समयमै व्यवस्थापन गर्न मानसिक स्वास्थ्य प्रबर्धन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- आधारभूत स्वास्थ्य सेवाका लागि आवश्यक पर्ने भ्याक्सिन, औषधि, स्वास्थ्य उपकरण तथा सामाग्रीको उपलब्धता, न्युनतम सेवा मापदण्डसँगै कार्यान्वयन गर्दै लैजानुका साथै डिजिटल प्रविधि मार्फत सञ्चालनमा रहेको स्वास्थ्य संस्थाको सेवा प्रवाहलाई थप व्यवस्थित गर्दै लगिनेछ।
- निर्माणधिन १५ शैयाको आँधीखोला आधारभूत अस्पताल भवन निर्माण सम्पन्न गराई अस्पताल सञ्चालन कार्यविधि बमोजिम हाल प्रवाह भएको सेवामा x-ray, video x-ray थप गरी नयाँ भवनबाट सेवा प्रवाह सञ्चालनका लागि प्रयत्न गरिनेछ।
- सार्वजनिक स्थलमा धुम्रपान तथा सुर्ती सेवन गर्न नपाउने अत्यन्त जरूरी सूचना सहित सुर्तीजन्य पदार्थ तथा मदिरा नियन्त्रण एवम् नियमन कार्यलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरिनेछ।
- पुरानो र क्षतिग्रस्त अवस्थामा रहेको सेतिदोभान स्वास्थ्य चौकीलाई उचित स्थानमा स्थानान्तरण गरिनेछ।
- गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको पहुँच र उपयोगमा सुधार ल्याउन समतामुलक स्वास्थ्य बीमाको विविधिकरणको माध्यमबाट स्वास्थ्य सेवा सुनिश्चितताको लागि आँधीखोला आधारभूत अस्पताललाई विमाको प्रथम सम्पर्क केन्द्र बनाई बीमा स्वास्थ्य सेवा समेत संचालन गर्न प्रयत्न गरिनुका साथै प्रत्येक वडामा बीमा सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

- निस्वार्थ रूपमा स्वयंसेवक भई दैनिक तथा मासिक स्वास्थ्य सेवाका विभिन्न कार्यक्रमलाई सहज रूपमा कार्यसम्पादन गर्न सहयोग गर्ने महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूलाई प्रदान गरिदै आएको प्रोत्सानलाई निरन्तरता दिँदै डिजिटल प्रविधिसँग आवद्ध गराइनेछ।
- “शुद्ध खानेपानी, स्वस्थ नागरिक” कार्यक्रम अन्तर्गत खानेपानी गुणस्तर सर्भिलेन्स केन्द्र स्थापना गरिनेछ।
- जनचेतनामुलक सूचना तथा सञ्चार सामग्री, व्यवहार परिवर्तन, सञ्चार तथा परामर्श सेवा स्वास्थ्य प्रवर्धन सेवा मार्फत सूचित गरिनेछ।
- वैकल्पिक चिकित्साको लागि नागरिक आरोग्य सेवा सहित आयुर्वेद तथा आयुर्वेदीय स्वस्थ जीवनशैली अनुरूपको नागरिक वनाउन विद्यालय आयुर्वेद तथा योग शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- सामान्य आकस्मिक उपचार व्यवस्थापनका लागि स्वास्थ्यकर्मीलाई दक्ष गराई सर्पदंश उपचार केन्द्रको विस्तार साथै आकस्मिक सेवालाई व्यवस्थित गर्दै लगिनेछ।
- जेष्ठ नागरिकको स्वास्थ्य समस्या समयमै पहिचान र उपचारको दायरामा ल्याउन श्रवणकुमार जेष्ठ नागरिक गाउँघर स्वास्थ्य क्लिनिकलाई स्वास्थ्य प्रवर्धन सेवाको रूपमा व्यवस्थित गरि प्रदान गरिएका सेवाको अभिलेख चुस्त दुरुस्त बनाइनेछ।
- गैर सरकारी तथा सरकारी संस्थाको साझेदारी तथा समन्वयमा निःशुल्क दन्त परीक्षण, बृहत स्वास्थ्य शिविर र आँखा परीक्षण स्वास्थ्य शिविर संचालनमा ल्याइनेछ।
- सुरुवा रोग वा विपदजन्य अवस्थाको रोकथाम, नियन्त्रण र व्यवस्थापनलाई प्राथमिकताका साथ समन्वय र सहकार्यमा रोकथाम गरिनेछ।
- एकिकृत दिगो विकासका लक्ष्य हासिल गर्न सरकारी, गैरसरकारी, निजी र सामुदायिक क्षेत्रसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ।
- सरकारी स्वास्थ्य संस्था, निजी क्लिनिक, फार्मसीको दर्ता, अनुमति तथा नविकरण र नियमन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ।
- आधारभूत स्वास्थ्य सेवाको प्रभावकारिताका लागि स्वास्थ्यकर्मीको क्षमता अभिवृद्धि, सहयोगात्मक सुपरीवेक्षण, अनुगमन मुल्याङ्कन तथा अन्य विविध कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

३. खानेपानी

- स्वच्छ र गुणस्तरीय खानेपानी सेवाको उपलब्धता सुनिश्चित गरिनेछ।
- खानेपानी र सरसफाइ क्षेत्रमा दिगो विकासका लक्ष्य हासिल गर्नका लागि लगानी वृद्धि, सेवा दक्षता, प्रभावकारिता र सुशासन कायम गर्न प्रयत्न गरिनेछ।
- निर्माण सम्पन्न भएको खानेपानी तथा सरसफाई स्वच्छता सम्बन्धी NEWASH प्लान बमोजिमका कार्यक्रम तय गरि लागू गरिनेछ।
- प्राकृतिक विपद् प्रभावित तथा अधुरा खानेपानी आयोजनाको निर्माण, मर्मत र सञ्चालन गरी शुद्ध खानेपानीको पहुँच पुर्याइनेछ।
- जलाशययुक्त खानेपानी आयोजना र भूमिगत पानी स्रोतको पुनर्भरणलाई प्राथमिकता दिइनेछ।

- गाउँपालिका र उपभोक्ताको सह लगानीमा खानेपानी र सरसफाइका आयोजना एकीकृत रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ।
- खानेपानीका श्रोतको क्षमता नक्साङ्कनका लागि पूर्व सम्भाव्यता अध्ययन गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ।
- दिगो विकासका लक्ष्य पूरा गर्नका लागि स्वच्छ पानी र सरसफाइ कार्यक्रमलाई खानेपानी आयोजनाको अभिन्न अङ्गको रूपमा सञ्चालन गरिनेछ। गाउँ क्षेत्रको सरसफाइ कार्यलाई तीव्रता र निरन्तरता दिइनेछ।

३. ज्येष्ठ नागरिक

- ज्येष्ठ नागरिकको संरक्षण र सामाजिक सुरक्षा लाई प्रभावकारी बनाउँदै विशेष सम्मान र हेरचार गर्ने परिवारलाई प्रोत्साहित गर्ने निति अवलम्बन गरिनेछ।
- ज्येष्ठ नागरिकमा रहेको ज्ञान, सीप क्षमता र अनुभवलाई सदुपयोग गरी श्रद्धा, आदर र सद्भाव अभिवृद्धि गरिनेछ।
- ज्येष्ठ नागरिक दिवा सेवा केन्द्र/पार्क स्थापना कार्यक्रम संचालन गरी ज्येष्ठ नागरिकको सीप पहिचान गरी आयआर्जन गर्न पहल गरिनेछ।

४. महिला, दलित तथा जनजाति

- लैङ्गिक हिंसा तथा महिलालाई गरिने दुर्व्यवहार रोकी समतामूलक समाज निर्माण गर्नको लागि हिंसा तथा दुर्व्यवहार प्रति शून्य सहनशीलताको नीति अवलम्बन गर्दै अभिमुखीकरण र प्रचारप्रसारका कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।
- महिलाको सीप, क्षमता र दक्षता अभिवृद्धि गरि आय आर्जनमा वृद्धि गर्नका लागि आधुनिक सीप तथा तालिम सम्बन्धी एकीकृत कार्यक्रम सञ्चालनलाई निरन्तरता दिइनेछ।
- राजनैतिक, प्रशासनिक, सामाजिक, आर्थिक क्षेत्रमा महिला, दलित र जनजातिहरूको अर्थपूर्ण र सार्थक सहभागितालाई वृद्धि गर्न विभिन्न क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- कार्यस्थलमा हुने लैङ्गिक हिंसा तथा दुर्व्यवहारलाई न्यूनीकरणको लागि नीतिगत र संस्थागत संयन्त्रको व्यवस्था गरिनेछ।
- आमा समुहको संस्थागत क्षमता विकास गरी टोल वस्तीमा सृजनात्मक, रचनात्मक क्रियाकलापहरू संचालन गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ।
- लैङ्गिक हिंसा निवारण कोषको स्थापना गरी समाजमा लैङ्गिक आधारमा हुने भेदभाव तथा हिंसाजन्य गतिविधिलाई निरुत्साहित गर्न र पिडितको उद्धार, अल्पकालीन बसोबास जस्ता कार्यक्रम संचालनमा ल्याइनेछ।
- सामाजिक विभेद विरुद्धको जनचेतनाको लागि प्रभावकारी अभियान संचालन गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।

- महिला, दलित तथा जनजाति र विपन्न समुदायको सरकारी सेवाप्रति आकर्षण गर्न लोक सेवा आयोग तथा शिक्षक सेवा आयोग लगायतका तयारी कक्षा सञ्चालन गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाईनेछ।
- गाउँपालिका भित्रका सबै प्रकारका पूर्वाधार र कार्यक्रमलाई महिलामैत्री बनाउँदै लगिनेछ।
- राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय अभियानका कार्यक्रमलाई विभिन्न समुदाय केन्द्रित गरी निरन्तर कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।
- दलित समुदायको भावनालाई उच्च सम्मान गर्दै जातिय बिभेदको अन्त्य गर्नका लागि सचेतनामुलक कार्यक्रम गरिनेछ। साथै जातिय भेदभाव अन्त्य गर्ने लक्ष्य पूरा गर्न विशेष अवसरमा सार्वजनिक विदाको प्रवन्ध गरिनेछ।

५. बालबालिका

- बालबालिका माथि भेदभाव, यातना, दुव्यर्बहार तथा जोखिमबाट मुक्त गराउन बनेका नीतिगत र संस्थागत संरचनालाई शसक्त बनाउँदै लगिनेछ।
- बालमैत्री स्थानीय शासनको प्रवर्द्धन गर्दै अन्तराष्ट्रिय बालअधिकार सम्बन्धी महासन्धी एवं राष्ट्रिय नीतिले समेत निर्देश गरेको बाल बचाउ, बाल संरक्षण, बाल विकास र बाल सहभागिताको अधिकारलाई सुनिश्चित गर्दै बालबालिकाको शैक्षिक बौद्धिक साथै नेतृत्व विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- बालबालिकाको श्रृजनात्मक क्षमता अभिवृद्धि र मनोरञ्जनका लागि “एक वडा एक बाल उद्यान पार्क”को अवधारणालाई अगाडि बढाईनेछ।
- आपतकालीन बालउद्धार कोष स्थापना गरी दुव्यर्बहार पिडित बालबालिकाको उद्धार कार्यमा सहयोग गरिनेछ।
- अभिभावकविहिन बालबालिकाको संरक्षणको लागि विशेष व्यवस्था गरिनेछ।
- बालबालिकाको तथ्याङ्क संकलन तथा अद्यावधिक कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ।
- बालबालिकाभित्र रहेको विशेष खालको प्रतिभालाई विकास गर्नको लागि “एक विद्यालय, एक प्रतिभा कार्यक्रम” सञ्चालनमा ल्याईनेछ।
- स्थानीय बालमैत्री कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिदै सबै प्रकारका पूर्वाधार र कार्यक्रमलाई बालमैत्री बनाउँदै लगिनेछ।

६. अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू

- अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको पहिचान गरी परिचय-पत्र वितरण र उनीहरूको क्षमता पहिचान गरी विभिन्न निकायहरूको समन्वयमा आयमूलक कार्यमा संलग्न गराई जिवनयापनमा टेवा पुग्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिको दैनिक जिवनयापनमा सहजता प्रदान गर्न आवश्यक सहायक सामग्री वितरण गरिनेछ।

- आफ्नो हेरचाह आफैँ गर्न नसक्ने वा श्रम गर्न नसक्ने अशक्त तथा असहाय अपाङ्गता भएका व्याक्ति, महिला, बालबालिकाको पहिचान गरी सामाजिक संरक्षणको व्यवस्था गरिनेछ।
- शारीरिक, मानसिक, बौद्धिक रूपमा फरक क्षमता भएका व्यक्तिको समाजमा सम्मानजनक ढंगले जीवनयापन गर्ने वातावरण तयार गरिनेछ।
- अपाङ्गता भएका व्यक्ति बिरुद्ध हुने भेदभाव अन्त्य गरि, राजनैतिक, आर्थिक सामाजिक तथा सांस्कृतिक अधिकारको सम्मान, संरक्षण र सम्बर्धन गर्नका लागि नीतिगत र संस्थागत संरचनाको व्यवस्था गरिनेछ।
- सबै प्रकारका पूर्वाधार र कार्यक्रमलाई अपाङ्गमैत्री बनाउदै लगिनेछ।
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई आयआर्जन र क्षमता विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। अपाङ्ग परिचयपत्र वितरण कार्यलाई डिजिटल प्रविधिमार्फत गरिनेछ।

७. युवा तथा खेलकुद

- युवालाई आर्थिक र सामाजिक रूपान्तरणको बाहकका रूपमा परिचालन गरिनेछ।
- युवाको शारीरिक र मानसिक विकासको लागि नियमित रूपमा खेलकुद प्रतियोगिता आयोजना गरिनेछ।
- सङ्घ, प्रदेश, स्थानीय तह र खेल सँग सम्बद्ध संस्थाहरूसँगको सहकार्यमा स्पोर्ट्स स्कुल कार्यक्रम सुरु गरिनेछ।
- विद्यालय तहदेखि खेलकुद तालिम, प्रशिक्षक र खेलाडी प्रोत्साहनका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।
- युवाको शारीरिक र मानसिक स्वास्थ्यलाई सन्तुलित बनाउँदै समाजमा सकरात्मक सोचको विकास गर्ने अभिप्राय स्वरूप खेल खेल्ने व्यक्ति, समाज र सिंगो गाउँपालिकाको गौरव बढाउन खेलकुदका कार्यक्रमलाई अगाडि बढाइने छ।
- पालिकास्तरीय युवा तथा खेलकुद विकास समिति गठन गरी युवालाई खेलकुदमा आवद्ध गर्दै गाउँपालिकाको सम्मान अभिवृद्धि गरिनेछ।
- गाउँपालिका स्तरीय खेल मैदान निर्माण कार्यलाई विशेष प्राथमिकतामा राख्दै जग्गा प्राप्तिको लागि पहल गरिनेछ।
- “स्वास्थ्यका लागि खेलकुद, राष्ट्रका लागि खेलकुद” भन्ने नारालाई आत्मसात् गर्दै गाउँपालिका भित्रका विद्यार्थी तथा युवा लक्षित अध्यक्ष कप, राष्ट्रपति रनिङ शिल्ड खेलकुद प्रतियोगिता सञ्चालन गर्दै खेलाडि प्रोत्साहन गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।

८. रोजगारी

- रोजगार कार्यक्रमलाई सीपयुक्त दक्ष जनशक्ति, रोजगारीको क्षेत्र र रोजगारसँग सम्बन्धित अन्य कार्यक्रमसँग आवद्ध गरी कामका लागि पारिश्रमिकमा आधारित सामुदायिक आयोजनालाई अभियानको रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ।

- रोजगारीका पर्याप्त अवसर सिर्जना गरी उपलब्ध जनशक्तिको महत्तम उपयोग गर्दै आर्थिक विकासमा योगदान पुर्याउन आयोजनाहरूको निर्माण श्रममूलक प्रविधीको प्रयोगबाट गरिनेछ।
- रोजगारी सृजना तथा आयआर्जन र उत्पादनमूलक कार्यका लागि सम्बन्धित निकायसँग आवश्यक समन्वय, साझेदारी र सहकार्य गरिनेछ।
- रोजगार आयोजना संचालन गर्नका लागि साझेदारी गरी संचालन गरिनेछ।
- वैदेशिक रोजगारीलाई थप व्यवस्थित, मर्यादित एवं भरपर्दो बनाउन वैदेशिक रोजगारमा जाने श्रमिक तथा कामदारको व्यक्तिगत श्रम स्वीकृति तथा पुनः श्रम स्वीकृतिको अनलाइन आवेदन एवं वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी सूचना प्रवाह गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ।
- आन्तरिक रोजगार प्रबर्द्धनका लागि वैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका व्यक्तिहरूलाई उद्यमशिलता प्रबर्द्धन कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।

९. सुरक्षित आप्रवासन (सामी) कार्यक्रम

- “स्वदेशमै रोजगारी गरौं, बिदेश जानु नै पर्ने भए सीप, तालिम लिएर मात्रै वैदेशिक रोजगारीमा जाऔं” भन्ने मूल नारालाई आत्मसात गरी सुरक्षित वैदेशिक रोजगारको वातावरण तयार गरिनेछ।
- वैदेशिक रोजगारलाई सुरक्षित, मर्यादित र व्यवस्थित बनाउन स्थानीय कार्यविधि संशोधन र तर्जुमा गरिनेछ।
- राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय श्रम बजारका मागअनुसार सीपयुक्त जनशक्ति तयार गर्न हाम्रो भूमिका विस्तार गरिनेछ।
- वैदेशिक रोजगारीमा जान चाहाने युवायुवतिलाई लक्षित गरी समुदाय अभिमुखिकरण कार्यक्रमलाई वस्तीस्तर सम्म विस्तार गरिनेछ।
- मनोसामाजिक परामर्श सम्बन्धी छुट्टै हेल्पडेस्क स्थापना गरी निःशुल्क हेल्पलाईन नं. मार्फत सेवा उपलब्ध गराईनेछ।
- वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएकाको सीप पूँजी र प्रविधिको उच्चतम प्रयोग गरी आर्थिक वृद्धिमा टेवा पुर्याइनेछ। त्यसका लागि आवश्यक कार्यक्रम तथा नीतिको व्यवस्था गरि राष्ट्रिय रोजगार कार्यक्रम, कृषि सेवा, पशु सेवा र उद्यम बिकास कार्यक्रमसँगको समन्वयमा एकीकृत कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- वैदेशिक रोजगारमा गएका व्यक्ति तथा उनीहरूका परिवारका सदस्यहरूमा देखापर्ने मानसिक स्वास्थ्य तथा मनोसामाजिक समस्याको जोखीम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनको लागि विद्यालय र समुदायस्तरमा स्वास्थ्य संस्थाको समन्वयमा मनोसामाजिक परामर्श कक्षा नियमित रूपमा सञ्चालन लाई निरन्तरता दिईनेछ।
- वैदेशिक रोजगारबाट प्राप्त विप्रेषणको उपयोगका लागि वित्तिय साक्षरता र मनोसामाजिक परामर्श कार्यक्रम निरन्तरता दिईनेछ।
- वैदेशिक रोजगारीमा रहेका घरपरिवारको लागि अनिवार्य पासवुकको ब्यबस्था गरी बचत वृद्धि योजनामा सहभागी गराउने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ।

- वैदेशिक रोजगारीको क्रममा विदेशी भुमीमा समस्यामा परेका नेपालीको उद्धार, राहात, कानुनी सहायता र स्वदेश फिर्ती लगायतका विषयमा राहात, उद्धार र पुर्नस्थापनाका लागि सहजीकरण गरिनेछ।

ग. भौतिक पूर्वाधार क्षेत्र:

१. सडक

- पुतलीखेत-कार्कीनेटा सडक स्तरोन्नतिको कार्यलाई समन्वयात्मक रूपमा अगाडि बढाइनेछ।
- गाउँपालिकाभित्र संचालन गरिने योजनाहरूमा जनताको सक्रिय सहभागितालाई अभिवृद्धि गराउन लागत सहभागिता अवधारणालाई निरन्तरता दिई थप प्रभावकारी बनाईनेछ।
- पालिका भित्र रहेका सडकहरूलाई थप स्तरोन्नति गरी नयाँ ट्रयाक खोल्ने सडकका हकमा निश्चित मापदण्ड बनाई लागू गरिने नीति लिईनेछ।
- नमुना सडक निर्माणको कामलाई यस वर्ष पनि निरन्तरता दिईनेछ।
- गाउँपालिकाको केन्द्रबाट पालिकाभित्रका स्वास्थ्य संस्था, विद्यालय, सरकारी निकाय र मतदान केन्द्रमा पुग्ने ठाउँमा पुग्ने सडकहरूलाई स्तरोन्नति तथा कालोपत्रे गर्न प्राथमिकता दिईने छ।
- सार्वजनिक सडकको दायौँबायौँ बायो-इन्जिनियरिङ प्रविधिको प्रयोग गरि भू-क्षय नियन्त्रण तथा रोकथाम गरिनेछ।
- सडक निर्माणका काममा कम्तीमा ५० प्रतिशत स्टक्चरको काम गर्ने नीति अवलम्बन् गरिनेछ।
- सडक यातायात गुरुयोजनाले निर्धारण गरेको मापदण्ड लागू गरिनेछ र आवश्यकता अनुसार बिस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार गरि प्रदेश र केन्द्रसँगको सहकार्यमा सडकको स्तरोन्नति गर्न पहल गरिनेछ।
- अत्यावश्यक स्थानमा नया झोलुङ्गेपुल निर्माण गर्न पहल गरिनेछ साथै सञ्चालनमा रहेका झोलुङ्गे पुललाई आवश्यकता अनुसार मर्मत सम्भार गरिनेछ।
- RMTMP (RURAL MUNICIPALITY TRANSPORTATION MASTER PLAN) ले तोकेको मापदण्ड अनुसार जग्गाको लगत कट्टा गर्नका लागि पहल गरिनेछ।
- कन्टिन्जेन्सी तर्फको रकमबाट कम्तीमा बीस प्रतिशत रकम आकस्मिक कोषमा जम्मा गरी आवश्यकताका आधारमा खर्च गरिने नीति लिईनेछ।
- उपभोक्ता समितिद्वारा संचालन गरिने आयोजनाहरू हरेक वर्षको फाल्गुन मसान्त भित्रै सम्पन्न गराउने नीतिलाई निरन्तरता दिईनेछ।
- मूल सडकबाट छुट्टिने शाखा सडकको मर्मत सम्भार तथा स्तरोन्नति गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ।

२. वस्ती विकास, शहरी योजना तथा भवन निर्माण

- जनताको जिउधन र सुरक्षा प्रत्याभूति गराउन सुरक्षा संयन्त्रलाई प्रभावकारी बनाउन मागका आधारमा आवश्यक कार्य गर्न पहल गरिनेछ।

- अति विपन्न नागरिकको सुरक्षित आवासको हकलाई प्रत्याभूत गराउन आवश्यक व्यवस्था मिलाईनेछ।
- साना बजारलाई व्यवस्थित बनाउन भित्री सडकको स्तरोन्नति गर्न पहल गरिनेछ।
- प्रमुख प्रशासकीय भवन तथा अन्य सरकारी भवनलाई बालमैत्री, ज्येष्ठनागरिक मैत्री तथा अपाङ्ग मैत्री बनाउन पहल गरिनेछ।
- सडक दायौँबायौँका अतिक्रमित भवन तथा टहराहरु सम्बन्धित सडकको मापदण्ड अनुसार हटाउन पहल गरिनेछ।
- भूमिहीन दलित, सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीको व्यवस्थापन गरिनेछ।
- आइटी-आधारित भू-सूचना प्रणाली स्तरोन्नति गरी सेवा प्रवाहमा सुधार गरिनेछ।
- भूमिको उचित प्रयोग गर्न भू-उपयोग योजना बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ।

३. उर्जा र बैकल्पिक उर्जा

- राष्ट्रिय प्रसारण लाईनबाट मुख्य मुख्य बजार केन्द्रमा सडक बत्ती जडान गर्ने कार्यलाई अगाडि बढाईनेछ।
- जैविक रुपमा रहेको बायोग्याँस, गोबरग्याँस लगायतका स्थानीय साधन श्रोतलाई परिचालन गरी बैकल्पिक उर्जा उत्पादनका लागि कार्यक्रम सञ्चालन गर्न पहल गरिनेछ।
- सौर्य सडक बत्तीको जडान कार्यलाई साझेदार संस्थाहरूसँगको सहकार्यमा निरन्तरता दिईनेछ।
- मानवीय स्वास्थ्य तथा पर्यावरणीय स्वच्छता कायम गर्न सुधारिएको चुल्हो तथा विद्युतीय ईन्डक्सन चुल्होको प्रयोग गर्ने कार्यलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।
- विद्युत प्रसारण लाईनको मापदण्ड बमोजिम झाडी फडानी कार्यलाई निरन्तरता दिँदै विद्युत आपूर्तिलाई सहज बनाईनेछ।

घ. वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन

१. वन

- दिगो वन व्यवस्थापनमा आधारित भई वनको संरक्षण र संवर्धन गर्दै वन स्रोतको उचित उपयोग गरिनेछ।
- सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहलाई सुचीकरण गरी कार्ययोजना बमोजिम काम गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ।
- वन पैदावारको उचित प्रयोगवाट आन्तरिक आपूर्ति, रोजगारी सिर्जना र आयात प्रतिस्थापनमा जोड दिइनेछ।
- सामुदायिक वनको सुदृढ व्यवस्थापन गर्दै वन आधारित स्रोतको उचित उपयोग गरिनेछ।
- वन तथा वन्यजन्तु संरक्षण, दिगो वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन तथा उपयोग र वातावरणीय सेवाको उपलब्धताका लागि समुदायमा आधारित वन व्यवस्थापनलाई सबल बनाउँदै लगिनेछ।

- सामुदायिक वन क्षेत्रमा चिराईतो, तेजपत्ता, अम्रिसो, कुरिलो, लप्सी, टिमुर, वेतवाँस जस्ता विभिन्न प्रजातिका रुखविरुवा एवं जडिबुटीलाई आधार मानी व्यवसायिक खेती प्रवर्द्धन गर्ने र सामुदायिक वन र निजी वनलाई गोडमेल तथा काँटछाँट गरी वन क्षेत्रमा रहेको गैरकाष्ठ वन पैदावरजस्तै: पात पतिङ्गरमा आधारित लघु उद्यम विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- निजी वनको प्रवर्द्धनका लागि साझेदारीमा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। स्थानीय पर्यटन व्यवसायलाई प्रवर्द्धन गर्न सामुदायिक वन क्षेत्रमा पर्या-पर्यटन प्रवर्द्धन गरिनेछ।
- निजी वन क्षेत्र र निजी जग्गामा रहेका कु-काठ हटाई उत्पादनयोग्य जमिनको बढोत्तरी गरी समुदायको आयआर्जन बिस्तारका लागि कृषि र फलफुल उत्पादनका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ
- सडक क्षेत्रको सौन्दर्य बढाउन वृक्षारोपण र सम्पन्न भएका योजनाहरुमा रंगरोगन लगायतका कामलाई अगाडी बढाइनेछ।
- सामुदायिक वन क्षेत्रमा निश्चित मापदण्ड र अनुगमन प्रणालीको कार्यविधि अपनाई परीक्षणका रुपमा हरिण, मृग, बदेल्, कालिज जस्ता वन्यजन्तु र पन्छीहरुको नियन्त्रित व्यवसायिक पालन शुरू गरिनेछ।
- वन क्षेत्रमा मानव-प्रकृति सहअस्तित्व कायम गरि कृषि हानिकारक जीवजन्तुको व्यवस्थापनमा समन्वय गरिनेछ।

२. वातावरण

- एकीकृत जलाधार व्यवस्थापनमार्फत पानी सञ्चय, भूक्षय नियन्त्रण र क्षतिग्रस्त भूमिको पुनर्स्थापनामा जोड दिइनेछ।
- वातावरणीय अध्ययन तथा मूल्याङ्कन प्रक्रिया सरल बनाइनेछ।
- जलस्रोतको दिगो उपयोग, भूमिगत जल पुनर्भरण, ताल तलैया संरक्षण र जलाशय निर्माणमा जोड दिइनेछ।
- नवनिर्मित सडक संरचनाको कारणले साविकका गन्तव्यहरु परिवर्तन भई रहेको हुँदा नयाँ गन्तव्यमा यात्रु प्रतिकालय र चौतारी निर्माणको काम गरिनेछ। बर पिपल रहेका चौतारीको संरक्षण र विस्तार गर्ने नीति लिईनेछ।
- पारिस्थितिक प्रणालीलाई दिगो व्यवस्थापन गर्न मौजुदा ताल तलैया, पोखरी, कुवाहरुको संरक्षण र विस्तार गर्ने नीति लिईनेछ। नवनिर्माणको कार्यक्रमलाई समेत प्राथमिकतामा राखी पोखरी पुर्नभरणको कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ।
- प्राकृतिक वातावरणको संरक्षण, पुनर्स्थापना र दिगो उपयोगमा जोड दिइनेछ।
- वातावरणमैत्री स्थानीय शासन कार्यक्रम सञ्चालन गरी गाउँपालिका भित्र सञ्चालन गरिने योजनालाई वातावरणमैत्री बनाइनेछ।
- तहगत सरकारको समन्वयमा सरसफाई स्वच्छता सम्बन्धी कार्यक्रमलाई अभियानको रुपमा सञ्चालन गरिनेछ।

- जलवायु परिवर्तनका असर र प्रभावलाई सामना गर्न उत्थानशीलतामा वृद्धि गर्न स्थानीय जलवायु परिवर्तन अनुकूलन योजना निर्माण गरिनेछ।
- जलमुनिको जीवन, जलचर प्रणाली र पारिस्थितिक प्रणालीको सन्तुलन कायम राख्न आँधीखोला लगायत अन्य सहायक खोलाहरुमा समेत माछाका भुराहरु छोड्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ।

३. फोहोरमैला व्यवस्थापन

- फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी नीतिगत व्यवस्था गरी कार्यान्वयनका लागि आवश्यक संस्थागत संयन्त्र स्थापना गरिनेछ। सोका लागि अन्तरस्थानीय तह समन्वय तथा सहकार्य बढाईनेछ।
- फोहोरमैलाको दिगो र प्रभावकारी व्यवस्थापनका लागि स्थानीय जनप्रतिनिधि, कर्मचारी, आमा समूह, टोल विकास संस्था युवा क्लब र विद्यालयसँग सहकार्य गरि स्थानीय स्तरमा महशुस गरिने खालका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ र फोहोरलाई कुहिने र नकुहिने गरी बर्गीकरण गर्न सचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- फोहोरमैलालाई कच्चा पदार्थको रूपमा प्रयोग गर्ने व्यवसायलाई प्रोत्साहित गरिनेछ। सोका लागि अध्ययन कार्यदल गठन गरी आवश्यक कार्ययोजना बनाई लागू गरिनेछ।
- फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र स्थापनार्थ आवश्यक पुर्वाधार तयार गर्न प्रयत्न गरिनेछ।
- आँधीखोलाको सभ्यतालाई अच्छुण राख्न समुदायलाई उत्प्रेरित गरी बृहत आँधीखोला सरसफाई अभियान सञ्चालन गरिनेछ। स्थानीय खोला, खोल्सीहरुमा समुदायको अगुवाईमा सरसफाई सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

४. विपद व्यवस्थापन

- विपदका समयमा तत्काल आईपर्ने समस्या समाधानका लागि घटनास्थलमा खर्च गर्न सकिने विपद व्यवस्थापन कोषलाई प्रभावकारी बनाईनेछ।
- जलवायु अनुकूलन तथा विपद व्यवस्थापनका क्रियाकलापलाई एकिकृत गरी विपद व्यवस्थापनमा सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई बढाउँदै सूचना संकलन र सम्प्रेषण प्रणाली सञ्चालनमा ल्याईनेछ।
- बाढी, पहिरो, भूकम्प, आगलागी जस्ता प्राकृतिक तथा मानवीय विपत्तिमा आवश्यक पूर्व सावधानी अपनाउँदै राहत, उद्धार र पुर्नस्थापनाका कार्यक्रमलाई मौजुदा साधन स्रोतको अधिकतम परिचालन गरी निरोधात्मक र उपचारात्मक उपायहरु प्रवर्द्धन गरिनेछ। जसका लागि अन्तर-पालिका, सरकारी तथा गैरसरकारी निकाय विच समन्वयात्मक ढंगले कार्यक्रम र स्थानीय एकिकृत आकस्मिक सेवा सञ्चालन गरिनेछ।

- संघ, प्रदेश र अन्तरपालिका समन्वयमा विपद पूर्वतयारी, जोखिम आकलन, विपद पूर्वचेतावनी, विपद प्रतिकार्यको तयारी तथा विपद न्यूनीकरण र पुनर्लभिका क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्न बिद्यमान संरचनालाई थप चुस्त र सुदृढ बनाईनेछ।
- जलाधार क्षेत्र र तटीय क्षेत्र व्यवस्थापनका लागि तटबन्ध लगाई जोखिम नियन्त्रण गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ। बाढी पहिरो लगायत जलवायुजन्य जोखिममा रहेका बस्ती तथा बिस्थापित परिवारलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्न पहल गरिनेछ।
- मुख्य तथा सहायक खोलाहरूमा नदीजन्य पदार्थको अनियन्त्रित दोहन रोक्न, जथाभावी उत्खननबाट हुन सक्ने प्राकृतिक, भौतिक तथा मानवीय क्षतिलाई न्युनीकरण गर्न उक्त पदार्थको दिगो, नियमित र सहज आपूर्ति सुनिश्चितता कायम गर्न पहल गरिनेछ।

ड. संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन

१. क्षमता विकास

- टोल विकास संस्था र आमा समूह, युवा क्लब, बालक्लब, अपाङ्गता भएका व्याक्ति तथा विपन्न वर्गहरूको क्षमता विकास गर्दै उद्यमशील कार्यक्रमहरूमा लाग्न उत्प्रेरित गरिनेछ।
- जनप्रतिनिधि, शिक्षक, राष्ट्रसेवक कर्मचारीको क्षमता विकासका लागि आवश्यक कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ।
- क्षमता विकास योजना अनुसारको कार्यक्रमहरूलाई कार्यान्वयनमा लगिनेछ।
- टोल विकास संस्थाका पदाधिकारी र उपभोक्ता समितिलाई क्षमता एवं नेतृत्व विकासका अवसर सिर्जना गर्न बजेट व्यवस्था गरिनेछ।

२. सार्वजनिक जग्गा संरक्षण

- सार्वजनिक जग्गाहरूको संरक्षणको लागि विशेष पहल गरिनेछ।
- सार्वजनिक जग्गामा बनेका घर भवन सटर टहरा घुम्तीहरूलाई गाउँपालिका अन्तर्गत स्रोत वृद्धीको दायरामा ल्याईने नीति लिईनेछ।
- भूमिको व्यवस्थित उपयोग गर्नको लागि भू-उपयोग नीतिलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ।
- जग्गा प्रशासन सम्बन्धी कार्यमा प्राविधिक रूपमा सहयोग गर्नको लागि जनशक्ति व्यवस्थापनको कार्य अगाडी वढाईनेछ।

३. सूचना तथा संचार प्रविधि

- आर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्स (AI) जस्ता नवीनतम सूचना प्रविधिको अधिकतम प्रयोग गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ।
- सामाजिक संजालको संचालन र प्रयोगलाई प्रभावकारी बनाउन सूचना प्रविधि तथा साईबर सेक्युरिटी (Cyber Security) सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।
- गाउँपालिकाको विद्युतिय तथ्यांकको सुरक्षा गर्दै सार्वजनिक स्थानमा फ्री वाईफाई जोन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।
- गाउँपालिकाले सम्पादन गरेका कार्य पारदर्शी बनाउन वेबसाइटमा प्रविष्टि गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिँदै विद्युतिय शासनको महत्वपूर्ण साधनको रूपमा तयार गरिएको आँधीखोला गाउँपालिकाको एन्ड्रोइड एप्लिकेसन प्रयोग गरी आम नागरिकमा सूचनाको पहुँच विस्तार गरिनेछ।
- पालिका तथा अन्तर्गतका सबै कार्यालयहरूलाई इन्टरनेटको माध्यमबाट Networking गर्दै E-governance सेवा प्रवाह गर्न पालिका कार्यालय लगायत वडा कार्यालय, स्वास्थ्य संस्था र माध्यमिक विद्यालयमा इ-हाजिरीको जडान गरी गाउँपालिकाबाट निगरानी गरिनेछ।
- सहज सूचनाको पहुँच अभिवृद्धिका लागि सरोकारवालाको सहकार्यमा आवश्यक स्थानहरूको पहिचान गरी नेटवर्क टावरहरूको स्थापना गर्नका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ।
- गाउँपालिका भित्र रहेका सम्पूर्ण घरधुरीलाई डिजिटलाईज्ड तरिकाले सूचीकरण गर्न आँधीखोला गाउँपालिकाको डिजिटल भिलेज प्रोफाइल तयार गरिनेछ साथै नागरिक बडापत्रलाई प्रविधीमैत्री बनाईनेछ।
- बजार क्षेत्रमा हुने सडक दुर्घटना, चोरी डकैती लगायतका अपराधिक क्रियाकलापको प्रत्यक्ष निगरानीका लागि मुख्य बजार केन्द्रमा सि सी टि भि जडान गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ।
- विद्युत आपूर्ति नभएको समयमा सेवा प्रवाह अवरुद्ध नहोस् भन्नको लागि Power Backup नियमित मर्मत सम्भार गरिनेछ।
- पालिकाभित्र रहेका महत्वपूर्ण ऐतिहासिक, धार्मिक र पर्यटकीय स्थलहरूको जानकारी सहितको पम्पलेट, बुकलेट, ब्रोसर, म्याप बुक र वृत्तचित्र निर्माण गरी प्रचारप्रसार एवं प्रवर्धन गरिनेछ।
- सबै टोल, बस्ती र व्यक्तिको घरको परिचय सजिलै सँग जानाकारी गराउन Street No. र घर नम्बर राखिनेछ।

४. पेशकी र बेरुजू फछ्यौँट

- आर्थिक प्रशासनको वैज्ञानिक व्यवस्थापन गरी लेखापालनलाई मितव्ययी र प्रभावकारी बनाइने छ।

- सार्वजनिक खर्चको मितव्ययितालाई विशेष ग्राह्यता दिइनेछ। देशको विद्यमान स्थितिलाई मध्यनजर राख्दै सार्वजनिक खर्च कम गरी चालु खर्च घटाईने र लेखा प्रणाली लाई सूत्र प्रणाली अन्तर्गतको सफ्टवेयर मार्फत व्यवस्थित गर्ने कामलाई निरन्तरता दिइनेछ।
- चेक मार्फत हुने भुक्तानीलाई डिजिटलाईज्ड गर्दै EFT (Electronic Fund Transfer) मार्फत भुक्तानी प्रक्रियालाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ।

५. सेवा प्रवाह

- सम्पूर्ण आर्थिक, सामाजिक, भौतिक, साँस्कृतिक लगायत समग्र आँधीखोलाको विकासमा गरेका रचनात्मक, सृजनात्मक र नियमित कामको अपनत्व पूर्ण रूपमा ग्रहण गर्दै एकमुष्ट संगालोको रूपमा आँधीखोला गाउँपालिकाको उपलब्धि मापन वार्षिक श्वेतपत्र प्रकाशन गरिनेछ।
- स्थानीय तहमा सुशासन प्रबर्द्धन गर्नका लागि साधन श्रोतको उपलब्धता मार्फत गुनासो सुनुवाई अधिकारीको प्रभावकारिता अभिवृद्धिमा जोड दिइनेछ।
- सेवा प्रवाहलाई चुस्त पारदर्शी एवं जवाफदेही बनाउन घुम्ती सेवा, सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक परीक्षण लगायत अन्य सेवाग्राहीमैत्री कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।
- योजना, कार्यक्रम तथा गाउँपालिका अन्तर्गतका विषयगत निकायहरूको काम कारवाहीलाई प्रभावकारी एवं गुणस्तरीय बनाउनका लागि अनुगमन तथा मुल्याङ्कन कार्यलाई नियमित संयन्त्रको रूपमा विकास गरी पूर्ण क्रियाशिल तुल्याइने छ।
- बडा स्तरमा सेवा प्रवाह गर्न कठिनाई भएको भूगोललाई लक्षित गरी सेवाग्राहीको आवश्यकताको पहिचान गरी घुम्ती प्रशासनीक सेवा प्रवाह गर्ने प्रवन्ध गरिनेछ।

६. सुशासन

- सार्वजनिक खर्चको विनियोजन दक्षता तथा कार्यान्वयन क्षमतामा सुधार गरिनेछ। सरकारी खर्चमा मितव्ययिता कायम गरिनेछ।
- दिगो विकासका लक्ष्य हासिल गर्ने गरि सबै विषयगत र क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रमविच अन्तर आबद्धता कायम गरिनेछ। दिगो विकास लक्ष्यलाई स्थानीयकरण गरिनेछ।
- सबै प्रकारको भ्रष्टाचार प्रति शुन्य सहनशिलताको नीति लिईनेछ।
- शाखागत कामकारवाहीको मासिक प्रतिवेदन सहितको विवरण एकिकृत प्रणालिमा प्रविष्टी गरि अभिलेख प्रणालीलाई जिवन्त बनाईनेछ।
- पालिकाको आवधिक योजनाले लक्षित गरेका योजना र कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ।

७. कर्मचारी प्रशासन

- कार्यालयमा संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भेक्षणका आधारमा जनशक्तिको व्यवस्थापन गरी सेवा प्रवाहलाई सुदृढ बनाईनेछ।

- कर्मचारीलाई सेवाप्रति लगनशील, जिम्मेवार, उत्तरदायी र कर्तव्य निष्ठ बनाउन सम्मान र पुरस्कारको नीति अवलम्बन गरिनेछ।
- करार सेवाका कर्मचारीलाई योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा कोष सँग आवद्ध गरिनेछ।
- कर्मचारीको पेशागत दक्षता अभिवृद्धि गरी आवश्यक विषयक्षेत्रमा पाराङ्गत बनाउन र कर्मचारीको आफ्नो रुचिका आधारमा नभई कार्य प्रकृतिको आधारमा जिम्मेवारी दिने अवधारणालाई सार्थकता प्रदान गर्न आन्तरिक रूपमा चक्रिय सुरुवा प्रणाली लागू गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।
- क्षतिपूर्ति सहितको नागरिक सेवा प्रवाह लाई जोड दिईनेछ। नमुनाका रूपमा सेवाग्राही र सेवाप्रदायकबीच मापदण्डका आधारमा क्षतिपूर्ति लिने दिने व्यवस्थाका लागि पहल गरिनेछ।
- स्थानीय तहमा कार्यरत सबै सेवा समुहका कर्मचारीलाई प्रचलित कानूनको प्रतिकूल नहुने गरी उपलब्ध स्रोत साधनको आधारमा सेवा सुविधा उपलब्ध गराईनेछ।

८. राजस्व

- राजस्व संकलनलाई पारदर्शी तथा व्यवस्थित बनाउन पूर्णरूपमा सुत्र प्रणाली प्रयोगमा ल्याईनेछ।
- आन्तरिक आयलाई सुदृढ तुल्याउन राजस्वका सबै सम्भावना र क्षेत्रको खोजीका साथ प्रगतिशिल र समतामुलक कर प्रणाली लागू गरी जनतामा कर प्रतिको सचेतना अभिवृद्धि गर्दै पालिकाको आन्तरिक आय बृद्धि गर्न जोड दिईनेछ।
- वडामा दिईने बजेट सिमा निर्धारण गर्दा जनसंख्या, भुगोल र संकलित राजस्व रकमलाई सिमा निर्धारणको आधार बनाउने नीतिलाई निरन्तरता दिईनेछ।
- कर संकलनलाई अझ बढी व्यवस्थित बनाउन र कर प्रशासनलाई प्रभावकारी बनाउन पुरस्कार र दण्डको नीति अवलम्बन गरिनेछ।
- बस्ती बस्तीमा पुगी कर संकलन सम्बन्धी चेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गरि घुम्ती शिविर मार्फत कर संकलनको अभियानलाई प्रभावकारी बनाईनेछ।

९. न्यायिक कार्य सम्बन्धी व्यवस्था

- न्यायिक समिति मार्फत जनप्रतिनिधी, कर्मचारी, मेलमिलापकर्ता र टोल बस्तीमा सक्रिय सबै वर्ग र समुदायलाई कानुनी सचेतनाका कक्षाहरु सञ्चालन गरिनेछ।
- प्रत्येक वडामा मेलमिलाप केन्द्र मार्फत विवादलाई यथासक्य चाँडो समाधान गरी वास्तविक न्यायको अनुभूति गराईनेछ।
- विवाद निरूपणको कार्यलाई व्यवस्थित, गैर विभेदकारी र न्यायमूलक बनाउँदै सामाजिक न्यायका आधारमा न्याय सम्पादन गरिनेछ।
- न्यायिक समितिको कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ।
- न्यायिक समितिबाट प्रदान गरिने सेवालाई प्रभावकारी र परिष्कृत बनाउँदै लगिनेछ।

१०. सामाजिक सुरक्षा, राष्ट्रिय परिचय पत्र तथा पञ्जिकरण

- Electronic Fund Transfer (EFT) प्रणाली मार्फत सामाजिक सुरक्षा भत्तालाई भुक्तानी गर्ने कार्यलाई व्यवस्थित बनाउँदै लगिनेछ।
- व्यक्तिगत घटना दर्ता तथा सामाजिक सुरक्षा व्यवस्थापन प्रणालीलाई थप प्रभावकारी बनाउन कर्मचारीहरूको लागि क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।
- व्यक्तिगत घटना र सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यका अभिलेख प्रणालीलाई व्यवस्थित गरिदै लगिनेछ।
- राष्ट्रिय परिचयपत्र वितरण कार्यलाई सामाजिक सुरक्षा प्रणालीसँग समेत आवद्ध गरि आवश्यक कार्य प्रक्रिया अगाडि बढाउन प्रयत्न गरिनेछ।

११. गैर सरकारी तथा निजी क्षेत्र

- राष्ट्रिय एवं अन्तराष्ट्रिय सामुदायिक एवं गैर सरकारी संघ सस्थासंग सामाजिक विकासमा साझेदारी गर्दै ति संस्थाहरूलाई जवाफदेही र मर्यादित बनाई पारदर्शी र व्यवस्थित रूपमा परिचालन गर्न "एन जि ओ डेस्क" स्थापना गरी पालिका मातहतमा ल्याइनेछ।
- सार्वजनिक निजी साझेदारी नीतिलाई आयोजना तथा कार्यक्रमको स्वरूप अनुसार वास्तविक कार्य नीतिमा परिणत गरिनेछ। विकास निर्माणमा जनसहभागिता र निजी क्षेत्रको भूमिका समेत स्थापित गर्दै व्यवहारिक रूपमा लागू गरिनेछ।

आदरणीय सभा सदस्य ज्यूहरू,

सामाजिक, आर्थिक क्षेत्रलाई पुनर्जीवन दिई विकास निर्माणलाई तिब्रता दिने अठोटका साथ आर्थिक वर्ष २०८२।०८३ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्ताव गरेको छु। तसर्थ राष्ट्रिय र अन्तराष्ट्रिय चुनौतिहरूलाई सामना गर्दै आर्थिक सामाजिक क्षेत्रलाई थप गतिशील बनाउन पहल गरिनेछ, उपरोक्त पहल मार्फत पारस्परिक सम्मान र अवसर सहित सामाजिक न्याय कायम हुनेछ र समृद्ध नेपाल सुखी नेपालीको राष्ट्रिय आकाङ्क्षा पूरा गर्न कोशेदुङ्गा सावित हुनेछ।

आँधीखोला गाउँपालिकाको समृद्धि र विकासमा एकाकार भई विविधतायुक्त विशेषतालाई आत्मसात गरी विविधता बिच एकता, सामाजिक, सांस्कृतिक ऐक्यबद्धता, सहिष्णुता र सद्भावलाई संरक्षण तथा निरन्तरता दिन साथ दिनुभएकोमा गाउँपालिका भित्रका विभिन्न राजनैतिक दल, बुद्धिजीवी, समाजसेवी, राष्ट्रसेवक, निजी, सहकारी र सामुदायिक क्षेत्र, श्रमिक वर्ग, नागरिक समाज, आम सञ्चारजगत लगायत सम्पूर्ण दाजुभाई दिदिबहिनी लगायत सहयात्राका सारथी जनप्रतिनिधि र कर्मचारी मित्रहरू प्रति विशेष आभार व्यक्त गर्न चाहान्छु। साथै भविष्यमा समेत सोही प्रकारको भूमिकाको अपेक्षा गर्दछु।

अन्त्यमा, समय संवेदनशील छ, राम्रो सावित गर्न धेरै राम्रो गर्नुपर्छ, आलोचित हुन एक गल्ती वा एउटा भ्रम काफी हुन्छ। तसर्थ आँधीखोला गाउँपालिकाको विकासको मार्गदर्शनको रूपमा प्रश्रलाई प्रोत्साहित र आलोचनालाई स्वागत गरी यस नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा छायौं होईन, ऐनाको रूपमा ग्रहण गर्नका सुझाव सल्लाह दिनुहुने सम्पूर्ण जनप्रतिनिधि, कर्मचारी, राजनितिक दलका प्रतिनिधि लगायत सम्पूर्ण आँधीखोलावासीलाई हृदयदेखी नै धन्यवाद दिन चाहान्छु र यस नीति तथा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरी स्थानीय सरकारको औचित्य स्थापित गरी समृद्ध आँधीखोला निर्माणमा समेत सबैको सकारात्मक भुमिका रहनेछ भन्ने अपेक्षा राखेको छु।

प्रत्यक्ष प्रशारण मार्फत हामीलाई सुन्नुहुने र देख्नुहुने सम्पूर्ण महानुभाव प्रति कृतज्ञता ज्ञापन गर्दै हार्दिक धन्यवाद दिन चाहान्छु।

धन्यवाद नमस्कार !!!

विश्वनाथ पौडेल

अध्यक्ष

आँधीखोला गाउँपालिका

ईति सम्वत् २०८२ साल असार ०६ गते रोज् ६ शुभम्